

**НАЦІОНАЛЬНИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР
«ІНСТИТУТ АГРАРНОЇ ЕКОНОМІКИ»**

КОСТЯКОВА Анна Анатоліївна

УДК [631.162:657.2]:633

ОБЛІК ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА

**08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит
(за видами економічної діяльності)**

**АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук**

Київ – 2010

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Таврійському державному агротехнологічному університеті
Міністерства аграрної політики України

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор, академік УААН
Саблук Петро Трохимович,
Національний науковий центр
“Інститут аграрної економіки”, директор

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Шевчук Володимир Олександрович,
Національна академія статистики, обліку та аудиту,
перший проректор

кандидат економічних наук, доцент
Садовська Ірина Борисівна,
Луцький національний технічний університет,
завідувач кафедри обліку і аудиту

Захист відбудеться “24” листопада 2010 р. о 15 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.350.02 у Національному науковому центрі "Інститут аграрної економіки" за адресою: 03680, м. Київ, МСП, вул. Героїв Оборони, 10, конференц-зал, к. 317.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Національного наукового центру “Інститут аграрної економіки” за адресою: 03680, м. Київ, МСП, вул. Героїв Оборони, 10, к. 212.

Автореферат розісланий “21” жовтня 2010 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Н.Л. Жук

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Посилення конкурентності в умовах глобального господарювання зумовлює необхідність оновлення інформаційного забезпечення системи управління діяльністю суб'єктів господарювання в такій специфічній галузі, як рослинництво, що сприятиме формуванню необхідної обліково-аналітичної інформації про витрати і контролю виконання управлінських рішень та оцінки їх ефективності. Важливого значення набуває врахування в обліку витрат техніко-економічних, технологічних, агробіологічних та агроекологічних особливостей, характерних рослинництву.

За таких умов традиційні підходи до обліку, зокрема обліку витрат на виробництво продукції рослинництва, потребують змін у контексті вирішення даної проблеми з позицій управління сільськогосподарським виробництвом.

Вагомий внесок у розвиток теорії і практики обліку витрат належить працям вітчизняних вчених, зокрема Ф.Ф. Бутинця, С.Ф. Голова, З.В. Гуцайлюка, М.Я. Дем'яненко, В.М. Жука, Г.Г. Кірейцева, В.Б. Моссаковського, Л.В.Нападовської, М.Ф. Огійчука, П.Т. Саблука, В.К. Савчука, І.Б. Садовської, В.В. Сопка, Л.К. Сука, Н.М. Ткаченко, М.Г. Чумаченка, В.О. Шевчука, В.П. Ярмоленка та ін. Серед зарубіжних вчених даною проблемою займалися: Р.А. Алборов, А. Апчерч, І.А. Басманов, Ч. Гаррісон, К. Друрі, В.Б. Івашкевич, О.Д. Каверіна, Т.П. Карпова, В.Ф. Палій, Я.В. Соколов, А.М. Фабричнов, Дж. Фостер, Ч. Хорнгрен, Л.І. Хоружій, А. Яругова.

Незважаючи на наявні наукові досягнення в розробці теоретичних аспектів обліку витрат, проблема вивчення їх галузевих особливостей, зокрема в рослинництві залишається невирішеною. Ринкові механізми господарювання в Україні вимагають створення системи обліку та контролю витрат на виробництво для управління суб'єктами господарювання у рослинництві.

Актуальність та новизна цих питань визначили вибір теми, а їх науково-теоретична і практична значимість зумовили основні напрями дослідження з проблем обліку витрат на виробництво продукції рослинництва.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт Таврійської державної агротехнічної академії «Трансформування організаційно-економічних відносин до соціально-орієнтованих умов в АПК» (номер державної реєстрації 0102U000690) на період 2003-2006 рр. та «Формування ефективної системи обліку, механізмів управління фінансами та інвестиційними процесами в АПК» на період 2007-2010 рр. (номер державної реєстрації 0107U008975) Таврійського державного агротехнологічного університету. У межах наукових програм автором виконані дослідження, пов'язані з удосконаленням організаційно-методичних підходів до обліку витрат на виробництво продукції рослинництва.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертації є дослідження та обґрунтування теоретичних положень і чинної практики обліку витрат та розробка на цій основі методичних підходів до вдосконалення обліку витрат на виробництво продукції рослинництва.

Досягнення мети дослідження зумовило постановку та вирішення наступних завдань:

- уточнити з врахуванням нових умов господарювання економічну сутність витрат і витрат виробництва та обґрунтувати їх склад і класифікацію в обліку відповідно до потреб галузевого управління рослинництвом;
- удосконалити побудову обліку витрат з урахуванням впливу організаційно-технологічних особливостей виробництва продукції рослинництва;
- обґрунтувати побудову обліку витрат за центрами відповідальності виробництва продукції рослинництва на основі групування витрат у співвідношенні з факторами виробництва;
- розробити положення про внутрішньогосподарський розрахунок центрів відповідальності у рослинництві для удосконалення обліку витрат з урахуванням організаційно-технологічних особливостей виробництва продукції рослинництва;

- удосконалити облік та методи розподілу накладних витрат для забезпечення об'єктивності, точності та оперативності інформації про рівень цих витрат;
- розробити методичні підходи до визнання та відображення витрат виробництва продукції рослинництва в обліку з метою внутрішньогосподарського контролю і визначення результатів діяльності центрів відповідальності у рослинництві;
- опрацювати методичні підходи до обліково-інформаційного забезпечення управлінських рішень при визначенні перспектив виробництва продукції рослинництва та витрат на її виробництво.

Об'єктом дослідження є облік витрат на виробництво продукції рослинництва в сільськогосподарських підприємствах Запорізької області.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні питання обліку витрат на виробництво продукції рослинництва.

Методи дослідження. При дослідженні теоретичних положень з обліку витрат на виробництво продукції рослинництва застосовувались методи теоретичного узагальнення і порівняння. За допомогою системного підходу, а також методів аналізу та синтезу визначено місце витрат на виробництво в системі бухгалтерського обліку. Для удосконалення класифікації витрат рослинництва в обліку застосовувалися методи причинно-наслідкового зв'язку, а також абстрактно-логічний. Дослідження методів обліку витрат та їх значення для обчислення результатів діяльності підприємств здійснювалося на основі діалектичного підходу, з використанням методів індукції та дедукції. При дослідженні сучасного стану обліку витрат на виробництво продукції рослинництва використано методи економіко-статистичного спостереження, групування, порівняння, деталізації. Для вивчення питань сучасної методики обліку витрат на виробництво продукції рослинництва застосовувалися методи анкетування, групування, а також графічний.

У процесі дослідження використовувалися праці вітчизняних та зарубіжних вчених з теорії та методології бухгалтерського обліку, законодавчо-нормативні акти, прийняті Верховною Радою та Кабінетом Міністрів України, а також інструктивні матеріали Міністерств фінансів та аграрної політики України, що регламентують організацію і ведення бухгалтерського обліку.

Інформаційною базою дослідження слугували матеріали обласного й районних управлінь сільського господарства Запорізької області, сільськогосподарських підприємств, інформація із мережі Internet, соціологічні дослідження автора.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в теоретичному обґрунтуванні та розробці організаційно-методичних підходів і практичних рекомендацій щодо удосконалення обліку витрат на виробництво продукції рослинництва.

У процесі дослідження отримано наступні результати, що характеризуються науковою новизною:

вперше:

- обґрунтовано побудову обліку витрат за центрами відповідальності виробництва продукції рослинництва на засадах внутрішньогосподарського розрахунку у співвідношенні до факторів виробництва з метою посилення дієвості бюджетування та обліку, що дасть змогу раціонально розмістити пріоритети обліку, аналізу та контролю в управлінні витратами рослинництва;

- запропоновано методичні підходи до визнання та відображення витрат виробництва продукції рослинництва в обліку з метою посилення його контрольної функції, що дозволить забезпечити дотримання принципів обачності й повного висвітлення даних фактів в обліку та їх наслідків при визначенні результатів діяльності центрів відповідальності у рослинництві;

удосконалено:

- класифікацію витрат і витрат виробництва продукції рослинництва шляхом уточнення та впровадження нових групувальних ознак, зокрема, за відношенням до виробничого (технологічного) процесу – основні (технологічні) та організаційно-

управлінські; за відношенням до біологічних активів та їх продуктивності – технологічно-підтримуючі та технологічно-продуктивні; за ефективністю впливу на виробництво – продуктивні витрати, непродуктивні витрати (втрати), надзвичайні витрати (непередбачувані втрати), а також розширення та деталізації групування витрат за статтями: витрати на оплату праці штатних працівників та окремо сезонних працівників; вартість насіння та посадкового матеріалу: власного виробництва поточного року, куповані та власного виробництва минулого року; витрати на роботу машинно-тракторного парку і окремо комбайнів та інших самохідних машин; резерви (витрати на відтворення природної родючості ґрунту), що дозволить підвищити рівень інформаційної та контрольної функцій обліку;

- облік та методи розподілу накладних витрат шляхом визначення фактору причинних зв'язків між об'єктами обліку витрат і витратами на виробництво продукції рослинництва, що забезпечить вираховування об'єктивної та достовірної собівартості продукції рослинництва;

одержали подальший розвиток:

- теоретичні положення щодо сутності поняття «управлінський облік витрат» відповідно обліку та управління, як ідентифікація економічно значимої інформації про використання ресурсів, її зведення, групування протягом певного періоду для планування, обліку, аналізу та контролю. Ця сукупність процедур забезпечить отримання інформації, необхідної керівникам різних ієрархічних рівнів управління об'єктом обліку витрат, з'єднає процес обліку та управління витратами;

- уточнення складу об'єктів обліку витрат у рослинництві та групування господарських операцій за технологічними фазами вирощування продукції із застосуванням попроцесно-операційного методу обліку витрат з метою співставлення та контролю облікових та бюджетних даних обліку;

- методичні підходи до розрахунку межі беззбитковості з урахуванням поведінки витрат в обліку, як основи для визначення рівня ефективності виробництва продукції рослинництва.

Практичне значення одержаних результатів. Результати дисертації спрямовані на удосконалення обліку витрат на виробництво продукції рослинництва.

Основні положення дисертаційної роботи використовуються для поглиблення теоретико-методичного забезпечення навчального процесу Таврійського державного агротехнологічного університету (довідка № 6618-699 від 8 січня 2010 р.).

Рекомендації з удосконалення обліку витрат на виробництво продукції рослинництва в частині запровадження методичних підходів щодо визнання та відображення в обліку витрат виробництва у рослинництві, удосконалення обліку та розподілу накладних витрат, побудови обліку витрат рослинництва на засадах внутрішньогосподарського розрахунку, впровадження форм бюджетів витрат центрів відповідальності рослинництва прийняті до застосування Управлінням агропромислового розвитку Мелітопольської районної державної адміністрації (довідка № 241 від 18 січня 2010 р.) та Головним управлінням агропромислового розвитку Запорізької обласної державної адміністрації (довідка № 01-00/760 від 17 травня 2010 р.).

Окремі положення, запропоновані автором, впроваджені в сільськогосподарську діяльність підприємств, зокрема:

ВСК «Нива» Михайлівського району Запорізької області – впроваджено у практичну діяльність групування витрат на змінні, умовно-змінні та постійні на основі врахування організаційно-технологічних особливостей вирощування продукції рослинництва та апробовано методику розрахунку межі окупності на основі даного групування (довідка № 87 від 7 січня 2010 р.),

ТОВ «Тур» Мелітопольського району Запорізької області – апробовано методику обліку та розподілу накладних витрат і механізм побудови обліку витрат рослинництва за центрами відповідальності, запропоновано форми бюджетів витрат з урахуванням рівня факторів виробництва продукції рослинництва (довідка № 5 від 11 січня 2010 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійно виконаним закінченим науковим дослідженням. Наукові розробки, узагальнення, висновки, пропозиції та рекомендації, що містяться в дисертації, є особистим результатом роботи автора й опубліковані в його наукових працях. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, використані лише ті положення та рекомендації, що є результатом особистих наукових досліджень здобувача.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертації пройшли апробацію та одержали позитивну оцінку на всеукраїнській науковій конференції «Ринкова трансформація економіки: стан, проблеми, перспективи» (м. Київ, листопад 2003 р.); міжнародних науково-практичних конференціях: «Реформування обліку, звітності та аудиту в системі АПК України: стан та перспективи» (м. Київ, 13-14 листопада 2003 р.); «Соціально-економічні проблеми сталого розвитку українського суспільства» (м. Мелітополь, 13 травня 2004 р.); «Удосконалення економічного механізму функціонування аграрних підприємств в умовах невизначеності» (м. Київ, 19-20 травня 2004 р.); «Облік і контроль на підприємствах АПК: стан та перспективи розвитку» (м. Київ, 4-5 жовтня 2007 р.); міжвузівській науково-практичній конференції «Фінансово-економічний аналіз і контролінг господарської діяльності суб'єктів підприємницької діяльності» (м. Мелітополь, 7 лютого 2008 р.)

Публікації. За результатами дослідження автором опубліковано 17 наукових праць загальним обсягом 5,03 др. арк., в тому числі: у фахових виданнях – 10 наукових статей обсягом 3,82 друк. арк., з них у співавторстві 1 стаття обсягом 0,38 др. арк.; 6 тез доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура і обсяг дисертаційної роботи. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Повний обсяг дисертації викладено на 233 сторінках комп'ютерного тексту, основна частина роботи на 195 сторінках. Робота містить 39 таблиць на 42 сторінках, 18 рисунків на 19 сторінках, 16 додатків на 59 сторінках. Список використаних джерел містить 190 найменувань на 16 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначено мету, відповідно до якої сформульовано основні завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, а також розкрито наукову новизну та практичне значення й апробацію одержаних результатів.

У першому розділі "**Теоретико-економічна сутність витрат рослинництва в бухгалтерському обліку**" уточнено сутність витрат і втрат виробництва, обґрунтовано їх місце в обліку й інформаційному забезпеченні системи управління, визначено групувальні ознаки витрат і втрат для їх поділу на види відповідно до галузевих особливостей рослинництва, обґрунтовано застосування сучасних методів обліку витрат у рослинництві.

Дослідження економічної сутності витрат дозволяє зробити висновок про існування таких термінів як «затрати» та «витрати», їх одночасну тотожність та різницю. Доведено, що ці поняття мають функціональний зв'язок (відображають грошову оцінку витрачених предметів і засобів виробництва) як у часі, так і в ресурсах, але за ступенем охоплення інформації вони різняться, тому їх слід розмежовувати з економічної та бухгалтерської точки зору, у фінансовому та управлінському обліку.

Встановлено, що витрати, які відображаються в управлінському обліку, слід вважати затратами, тобто зменшення одних активів за умов рівноцінного приросту інших активів або приріст активів і зобов'язань на одну й ту саму вартісну величину. Іншими словами, затрати – це прийнята в обліку достовірно визначена вартісна оцінка використаних виробничих ресурсів, а витрати – використання тільки тих ресурсів, які при визначенні прибутку суб'єктом господарювання розглядаються відповідно до доходів за звітний період. Затрати і витрати, що формують вартість готової продукції, виконаних робіт, наданих послуг звітного періоду і достовірно оцінені, визначають в обліку поняття «витрати виробництва». Таке співвідношення

понять забезпечить однозначність тлумачення сутності «витрати виробництва» та їх визнання в обліку.

У процесі дослідження доведено, що саме витрати виробництва, як основна складова управлінського обліку, відіграють вирішальну роль у системі управління витратами. Обґрунтовано поняття «управлінський облік витрат», як ідентифікація економічно значимої інформації про використання ресурсів, її зведення, групування протягом певного періоду для планування, обліку, аналізу та контролю. Ця сукупність процедур поєднує процес обліку та управління витратами, забезпечує отримання й аналіз інформації, необхідної керівникам різних рівнів для управління об'єктом обліку витрат, обґрунтування і прийняття оперативних управлінських рішень та покращення фінансових результатів діяльності окремих структурних підрозділів та підприємства в цілому.

На основі системного підходу визначено взаємозв'язок між виробничими витратами та виробничими втратами, який виявляється в тому, що у процесі виробничої діяльності сільськогосподарських підприємств під впливом різноманітних факторів окремі виробничі витрати трансформуються у виробничі втрати, що потребує їх виміру та реєстрації. Так, найбільш широкий спектр виникнення втрат у виробництві відбувається на стадії виробництва продукції рослинництва, зокрема: організаційні втрати (затримання термінів збору врожаю); технічні (слабка підготовка збиральної техніки, ґрунту); біологічні (зниження якості продукції) тощо. Враховуючи це, з метою забезпечення принципів обачності й повного висвітлення фактичних наслідків операцій та подій в обліку і звітності, сформульовано визначення поняття «втрати виробництва у рослинництві», як втрати використаних ресурсів або зменшення активу за умов недотримання технологічних, організаційних, збутових, агротехнічних, біологічних та непередбачених виробництвом вимог.

Останнім часом в економічній літературі дедалі більше уваги приділяється класифікації витрат і втрат виробництва, яка орієнтована на галузеві особливості підприємств. Враховуючи це, запропоновано удосконалити класифікацію витрат і втрат виробництва у рослинництві, зокрема, увівши до складу традиційних ознак уточнені-нові: за відношенням до виробничого (технологічного) процесу (основні (технологічні), організаційно-управлінські); за відношенням до потреб функціонування біологічних активів та їх продуктивності (технологічно-підтримуючі, технологічно-продуктивні); за відношенням до обсягу виробництва (змінні, умовно-змінні та постійні); за ефективністю впливу на виробництво (продуктивні витрати, непродуктивні витрати (втрати), надзвичайні витрати (непередбачувані втрати)). Наведена класифікація витрат і втрат дозволить врахувати їх по кожному технологічному циклу вирощування продукції рослинництва та задовольнить інформаційні потреби системи управління.

Дослідженням встановлено, що характерною особливістю методів обліку витрат є не констатація їхнього обсягу, а вивчення зміни величини витрат залежно від конкретної ситуації. Методи обліку витрат вийшли за межі методів виробничого обліку завдяки інтеграції складових методів, за допомогою яких розширюються функції управління шляхом створення можливості одержання належного результату не лише протягом поточного періоду, але і на перспективу. При виборі методів обліку витрат у рослинництві необхідно враховувати організаційні та технологічні аспекти практичної діяльності суб'єктів господарювання.

У другому розділі **“Облік витрат на виробництво продукції рослинництва”** здійснено оцінку сучасного стану обліку витрат на виробництво продукції рослинництва на прикладі сільськогосподарських підприємств Запорізької області. З'ясовано, що діюча методика побудови обліку витрат на виробництво продукції рослинництва потребує удосконалення у зв'язку із підвищенням вимог до інформаційної та контрольної функцій обліку.

Облік витрат у рослинництві ведеться за єдиними з іншими галузями економіки принципами, але ця галузь є динамічною системою. Вона знаходиться в постійному процесі

розвитку і їй характерні істотні відмінності, що визначають організацію та формування облікових даних.

Основними особливостями у рослинництві є: використання землі, як основного засобу виробництва та живих організмів; залежність виробничого процесу від природних процесів передбачає сезонність застосування засобів праці та трудових ресурсів при виконанні сільськогосподарських робіт та розмежування витрат за виробничими циклами; одночасний вихід декількох видів продукції тощо.

Водночас кардинальні зміни у технологіях вирощування продукції рослинництва впливають на формування та структуру витрат виробництва різних видів продукції. Застосування ресурсозберігаючих інтенсивних технологій дозволяє при менших затратах матеріальних і трудових ресурсів одержувати такий же урожай зерна високої якості. Це положення має враховуватися при плануванні, обліку та контролі витрат рослинництва.

Наведені організаційно-технологічні, агротехнічні та біологічні особливості вирощування продукції рослинництва істотно впливають на склад витрат виробництва, вимагаючи розширення та деталізації витрат за статтями, зокрема: витрати на оплату праці штатних працівників і окремо сезонних працівників; вартість насіння та посадкового матеріалу: власного виробництва поточного року, куповані та власного виробництва минулого року; витрати на роботу машинно-тракторного парку і окремо комбайнів та інших самохідних машин; резерви (витрати на відтворення природної родючості ґрунту). Застосування такої деталізації статей витрат дає змогу отримувати достовірну інформацію для контролю та прийняття управлінських рішень по підприємству і в структурних підрозділах в розрізі кожного технологічного циклу вирощування кожної культури.

Доведено, що розподіл накладних виробничих витрат доцільно здійснювати враховуючи функціональні зв'язки між ними та технологічними операціями, які виконуються при вирощуванні конкретних культур чи виконанні конкретних видів робіт, що дозволяє більш точно враховувати причинні зв'язки виникнення витрат та їх наслідки, а саме: за умови, що процес виробництва матеріалоемний, доцільно обирати за базу розподілу прямі поточні витрати за вирахуванням вартості насіння та посадкового матеріалу, якщо переважає ручна праця – прямі затрати праці, а якщо процес виробництва пов'язаний із використанням різноманітних машин і механізмів, то накладні виробничі витрати слід розподіляти в два етапи: 1) витрати на амортизацію тракторів та іншої сільськогосподарської техніки на сільськогосподарських роботах в розрізі статей на відповідні сільськогосподарські культури, на збиранні яких вони були використані, пропорційно встановленій базі та 2) витрати на ремонт основних засобів – пропорційно вартості витраченого пального.

Автором запропоновано уточнюючий розрахунок визначення коефіцієнта розподілу загальновиробничих витрат, використовуючи за основу прямі витрати поточного року за вирахуванням вартості насіння та посадкового матеріалу:

$$K = \frac{\sum B_3}{\sum B_n} ; \quad B_{3n} = K \cdot B_n ,$$

де K – коефіцієнт розподілу загальновиробничих витрат;

$\sum B_3$ – сума загальновиробничих витрат;

$\sum B_n$ – сума витрат поточного року без вартості насіння та витрат минулих періодів;

B_{3n} – загальновиробничі витрати, віднесені на відповідну культуру;

B_n – прямі витрати поточного року (без вартості насіння та витрат минулих періодів) віднесені на відповідну культуру.

За результатами дослідження доведено, що переважна більшість адміністративних витрат пов'язана з основним процесом виробництва, і тому при складанні звіту за формою № 50 –сг «Основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств» розподіляється між окремими видами продукції, що є логічним і дозволяє отримувати повну та достовірну інформацію для визначення собівартості та ціни готової продукції рослинництва (робіт, послуг), і приймати відповідні управлінські рішення.

Дослідження показують, що вибір об'єктів обліку у рослинництві не завжди пов'язаний із прийнятою технологією виробництва, трансформацією біологічних активів. Регістри аналітичного обліку не в повному обсязі й несвоєчасно відображають господарські операції, не дозволяють проводити калькуляційні розрахунки для ефективного управління формуванням витрат і виходу продукції рослинництва вже в момент здійснення даних витрат. Інформація, одержана в кінці календарного року, не придатна для застосування в процесі управління.

У третьому розділі **“Удосконалення побудови управлінського обліку витрат на виробництво продукції рослинництва”** викладено організаційно-методичні підходи до покращення побудови обліку витрат центрів відповідальності у рослинництві та видами витрат у співвідношенні з факторами виробництва; методичні підходи до визнання та відображення в обліку витрат виробництва у рослинництві та поглиблення аналізу результатів діяльності, зокрема розрахунку межі беззбитковості з урахуванням поведінки витрат.

За результатами дослідження визнано, що покращення обліку, контролю й аналізу витрат виробництва можна досягти за умови деталізації даних в розрізі: центрів відповідальності, якими є структурні підрозділи підприємства; сільськогосподарських культур, видів продукції та робіт; циклів (періодів) виробництва, а при необхідності й технологічних процесів виробництва чи технологічних операцій; статей витрат з поділом на змінні, умовно-змінні та постійні.

Рекомендовано до впровадження особливий різновид центру відповідальності – центр госпрозрахункового доходу, доцільність якого має бути направлена на досягнення передбаченої номенклатури і якості продукції (робіт, послуг), обсягів виробництва та лімітів витрат.

Побудову обліку за центрами відповідальності запропоновано здійснювати з урахуванням організаційно-технологічних особливостей вирощування продукції рослинництва та їх впливу на процес формування витрат в обліку, тобто приділяти увагу визнанню залежності рівня витрат від зміни окремих факторів виробництва, а саме: площі посіву та обсягу виробництва конкретної продукції (табл. 1).

Існування неконтрольованих факторів виробництва у рослинництві впливає на облік витрат, процес складання бюджетів (госпрозрахункових завдань) і підведення підсумків діяльності підрозділів, тому в роботі запропоновано шляхи їх вирішення.

З метою регламентації відносин центрів відповідальності з керівництвом підприємства і між собою, побудови бюджетів центрів відповідальності, обліку і контролю їх виконання, порядку матеріального стимулювання працівників виробничих підрозділів запропоновано положення про внутрішньогосподарський розрахунок центрів відповідальності у рослинництві. Намічені заходи по удосконаленню побудови обліку витрат рослинництва на засадах внутрішньогосподарського розрахунку впливають на формування нових функцій обліку, зокрема стимулюючої та комерціалізації.

**Побудова обліку витрат за центрами відповідальності виробництва продукції
рослинництва у співвідношенні з факторами виробництва**

Статті витрат та їх складові	Фактори виробництва				Постійні витрати (ПВ)
	Площа, га		Вихід продукції, ц		
	Змінні витрати (ЗВ)	Умовно-змінні витрати (УЗВ)	Змінні витрати (ЗВ)	Умовно-змінні витрати (УЗВ)	
1. <i>Оплата праці, в т.ч.:</i>					
а) працівникам структурних підрозділів за виконаний обсяг робіт в розрахунку на 1 га;		+			
б) працівникам структурних підрозділів за обсяг виробленої продукції;			+		
в) керівникам структурних підрозділів;					+
г) доплати, премії за виконаний обсяг робіт у розрахунку на 1 га;		+			
д) доплати та премії за обсяги продукції;			+		
ж) відрахування на соціальні заходи пропорційно оплаті праці		+	+		+
2. <i>Насіння та посадковий матеріал</i>		+			
3. <i>Пально-мастильні матеріали</i>		+		+	
4. <i>Добрива</i>		+			
5. <i>Засоби захисту рослин</i>		+			
6. <i>Роботи та послуги:</i>					
а) автотранспорту;		+	+		
б) тракторів і комбайнів;		+	+		
в) машин спеціального призначення;		+	+		
г) енергозабезпечення (при очистці продукції);			+		
д) водопостачання		+			
7. <i>Витрати на утримання основних засобів:</i>					
а) оплата праці працівників, зайнятих на ремонтних операціях з відрахуваннями на соціальні заходи;					+
б) оплата праці працівників, що обслуговують основні засоби спеціального призначення з відрахуваннями на соціальні заходи;					+
в) амортизація.					+
г) витрати на ремонт основних засобів, що беруть участь у виробництві					+
8. <i>Непродуктивні витрати (втрати в обліку)</i>					+
9. <i>Загальновиробничі (загальнобригадні) витрати (крім оплати праці)</i>					+

Однією з істотних особливостей галузі рослинництва є здійснення витрат виробництва на протязі тривалого виробничого циклу із значними перервами у часі, що ускладнює контроль за виробництвом. Тому необхідно облік і контроль витрат центрів відповідальності здійснювати за циклами сільськогосподарських робіт, а при потребі за технологічними процесами чи

операціями (рис.1).

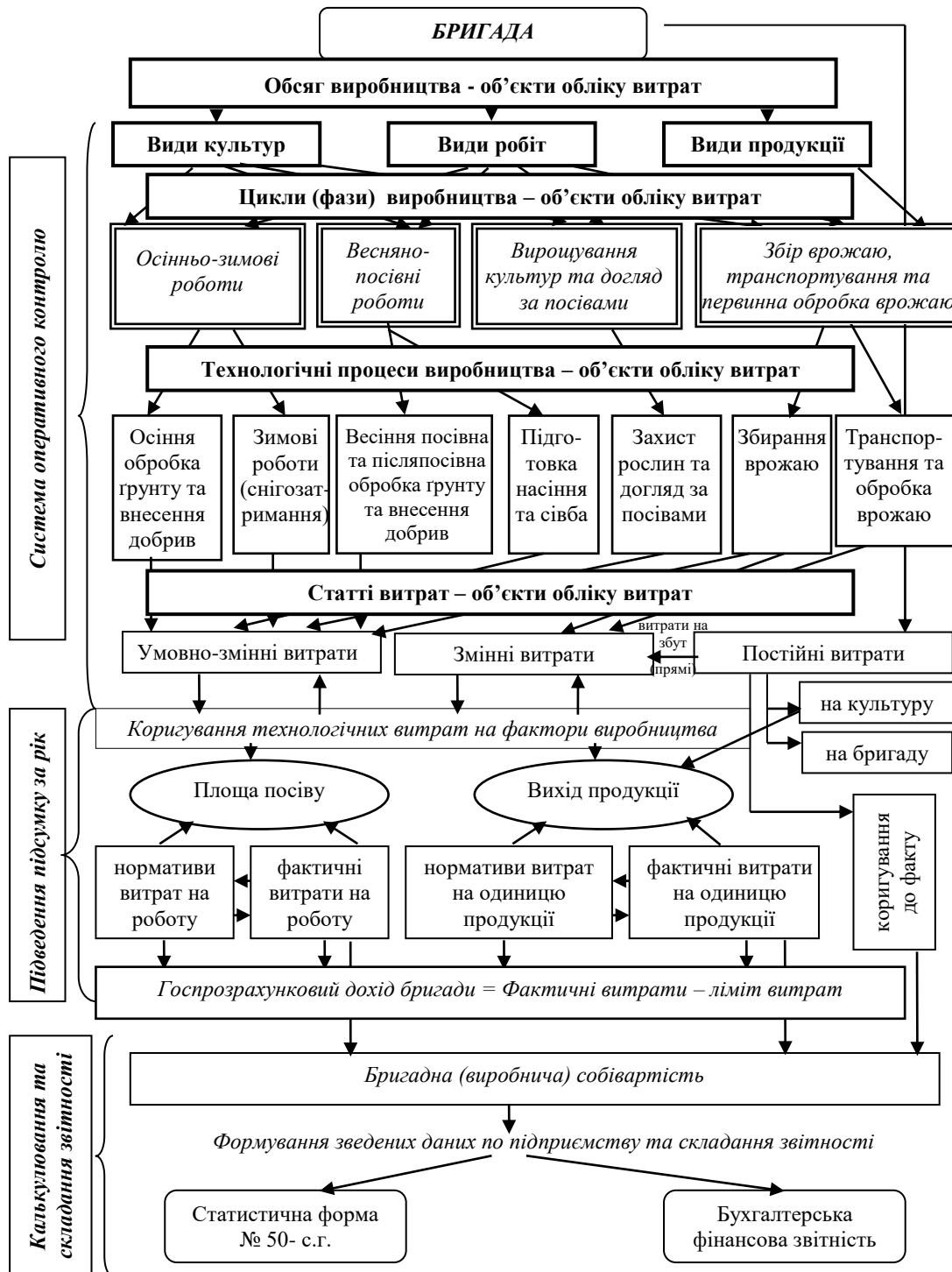

Рис. 1. Удосконалення побудови обліку та контролю витрат рослинництва

Запропонована побудова обліку та контролю витрат (рис.1) дасть можливість: 1) здійснювати оперативний контроль за витратами протягом технологічного процесу та виявити непередбачені відхилення та прийняти дієві оперативні рішення; 2) в кінці року на основі поточних даних оперативного контролю здійснювати коригування бюджетних даних до фактичних для підведення підсумків роботи працівників виробничих підрозділів щодо виконання госпрозрахункових завдань; 3) на підставі фактичних даних обліку та контролю витрат здійснювати процес калькулювання і складання звітності підрозділу та підприємства в

цілому.

З метою формування фактичних даних для контролю й аналізу витрат рослинництва розроблено Накопичувальну відомість обліку витрат і робіт за центрами відповідальності, застосування якої підвищує аналітичність та достовірність облікових даних і сприяє здійсненню оперативного аналізу й періодичного контролю витрат та ефективності використання матеріальних, трудових та інших видів ресурсів. Все це дає підстави вважати, що для рослинництва характерно безперервне застосування попроцесно-операційного методу обліку та контролю витрат, адже об'єктами обліку витрат на рівні структурних підрозділів є конкретні етапи технологічних процесів підрозділу; в цілому по підприємству – конкретні технологічні процеси, види робіт, види і групи культур.

Врахування агротехнологічних, біологічних та організаційних особливостей вирощування продукції рослинництва вимагає своєчасного виявлення та визнання в обліку втрат виробництва. З метою узагальнення цієї інформації запропоновано методичні підходи визнання та відображення втрат виробництва продукції рослинництва в обліку (рис. 2).

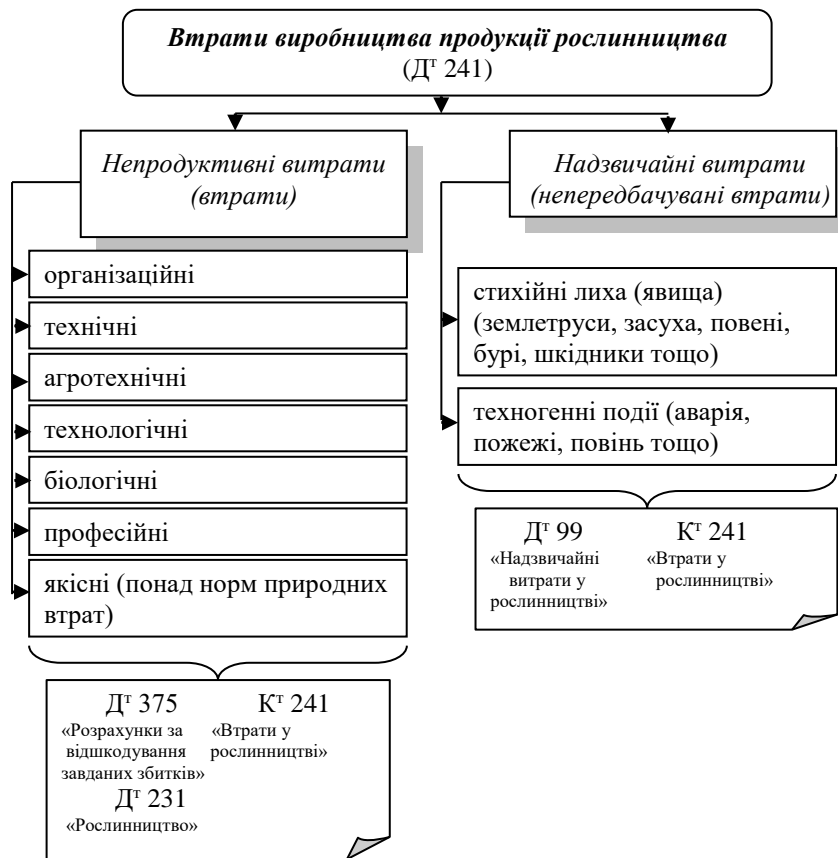

Рис. 2. Методичні підходи визнання та відображення втрат виробництва продукції рослинництва в обліку

Запропоновані методичні підходи до врахування в бухгалтерському обліку втрат виробництва продукції рослинництва забезпечать дотримання принципів обачності й повного висвітлення фактичних наслідків операцій та подій при відображенні господарських операцій в обліку та сприятимуть підвищенню рівня відповідальності трудових колективів, а також можливості здійснювати контроль при підведенні підсумків діяльності центрів відповідальності.

Враховуючи поведінку витрат залежно від факторів виробництва, запропоновано методичні підходи до розрахунку точки беззбитковості. Ця методика дозволяє на основі обліку взаємообумовленості витрат виробництва визначати величину матеріально-технічних, трудових і фінансових ресурсів, необхідних для рентабельного виробництва продукції рослинництва. Ці дані доцільно використовувати для планування, ціноутворення та

прийняття поточних рішень, особливо при розробці завдань на перспективу, враховуючи обсяг та прийняту технологію виробництва, площу посіву й рівень товарності продукції рослинництва за центрами відповідальності.

ВИСНОВКИ

У дисертації сформульовано науково-обґрунтовані положення теоретичного, методичного та практичного характеру щодо обліку витрат на виробництво продукції рослинництва. За результатами дослідження зроблено наступні висновки:

1. Розмежування економічних категорій «витрати» та «затрати» є важливим у побудові обліку та у формуванні сутності елементів й статей витрат виробництва з метою покращення відображення процесу виробництва продукції рослинництва. Процес виробництва має двоїтий характер і набуває єдності при створенні нового продукту, тобто в процесі вирощування продукції рослинництва господарські процеси збігаються, забезпечуючи ідентичність понять «витрати» та «затрати».

Звідси поняття «управлінський облік витрат» уточнено, як ідентифікація економічно значимої інформації про використання ресурсів, її зведення, групування протягом певного періоду для планування, обліку, аналізу та контролю. Ця сукупність процедур поєднує процес обліку та управління витратами, забезпечує отримання й аналіз інформації, необхідної керівникам різних рівнів для управління об'єктом обліку витрат, обґрунтування і прийняття оперативних управлінських рішень з метою покращення фінансових результатів діяльності окремих структурних підрозділів та підприємства в цілому.

2. У процесі сільськогосподарської діяльності під впливом різноманітних факторів відбувається трансформація окремих витрат виробництва у втрати виробництва, що потребує їх специфічного виміру та реєстрації. Поняття «втрати виробництва продукції рослинництва» слід розглядати, як втрати використаних ресурсів або зменшення активу за умов недотримання технологічних, організаційних, збутових, агротехнічних, біологічних та непередбачених виробництвом вимог.

3. Удосконалення класифікації витрат і втрат виробництва у рослинництві досягається шляхом уточнення та впровадження нових групувальних ознак: за відношенням до виробничого (технологічного) процесу (основні (технологічні), організаційно-управлінські); за відношенням до потреб функціонування біологічних активів та їх продуктивності (технологічно-підтримуючі, технологічно-продуктивні); за відношенням до обсягу виробництва (змінні, умовно-змінні та постійні); за ефективністю впливу на виробництво (продуктивні витрати, непродуктивні витрати (втрати), надзвичайні витрати (непередбачувані втрати)); а також розширення та деталізації групування витрат за статтями: витрати на оплату праці штатних працівників і окремо сезонних працівників; вартість насіння та посадкового матеріалу: власного виробництва поточного року, куповані та власного виробництва минулого року; витрати на роботу машинно-тракторного парку і окремо комбайнів та інших самохідних машин; резерви (витрати на відтворення природної родючості ґрунту).

4. Недосконалість обліково-інформаційного забезпечення управління виробництвом продукції рослинництва пов'язана із необґрунтованим визначенням об'єктів і застосуванням методів обліку витрат. Запропоновано узагальнювати витрати рослинництва по чотирьох групах: 1) за центрами відповідальності в розрізі структурних підрозділів; 2) за сільськогосподарськими культурами, видами продукції й робіт; 3) за групами однорідних господарських операцій однієї технологічної фази; 4) за статтями витрат з групуванням на: змінні, умовно-змінні та постійні. Це дозволить обґрунтувати та поширити управління витратами за функціями (операціями), а також побудувати в сільськогосподарському підприємстві ефективну систему обліку витрат, забезпечити формування інформації для контролю витрат на різних рівнях управління.

5. Побудова обліку за центрами відповідальності виробництва продукції рослинництва

потребує нового теоретичного обґрунтування. В основі останнього – організація обліку за змінними, умовно-змінними, постійними витратами у співвідношенні до факторів виробництва. Запропоновано при організації обліку за центрами відповідальності використовувати групування витрат залежно від запланованого фактора виробництва (площі посіву й виходу продукції) та з урахуванням впливу чинників, що не залежать від діяльності працівників структурних підрозділів.

Розроблене положення про внутрішньогосподарський розрахунок центрів відповідальності у рослинництві посилює дієвість бюджетування й обліку та дозволяє раціонально розмістити пріоритети обліку, аналізу та контролю в управлінні витратами рослинництва, визначає нові функції обліку – стимулюючу та комерціалізацій.

З метою бюджетування, обліку та контролю за діяльністю центрів відповідальності запропоновано використовувати попроцесно-операційний метод обліку витрат за об'єктами обліку, згідно з яким виробничий цикл поділяється на кілька самостійних робочих періодів, що забезпечить зіставність облікових і бюджетних показників.

6. Одержання достовірної обліково-аналітичної інформації з обліку витрат потребує удосконалення обліку та розподілу накладних виробничих витрат. Обґрунтовано доцільність використання бази розподілу даних витрат у рослинництві, враховуючи фактори їх виникнення та зв'язок із об'єктом обліку витрат, зокрема, за базу розподілу запропоновано приймати: за умови, що процес виробництва матеріалоємний – прямі витрати поточного року за вирахуванням вартості насіння та посадкового матеріалу; переважає ручна праця – прямі затрати праці; процес виробництва механізований – накладні виробничі витрати слід розподіляти в два етапи: 1) витрати на амортизацію тракторів та іншої сільськогосподарської техніки пропорційно встановленій базі та 2) витрати на ремонт основних засобів – пропорційно вартості витраченого пального.

7. Агротехнологічні, біологічні й організаційні особливості вирощування продукції рослинництва впливають на побудову обліку витрат виробництва та вимагають своєчасного виявлення і визнання в обліку витрат виробництва за центрами відповідальності. Останнє вимагає визначення та відображення в обліку витрат виробництва продукції рослинництва здійснювати на субрахунку 241 «Втрати у рослинництві», а при потребі використовувати субрахунок 375 «Розрахунки за відшкодування завданих збитків» за винними особами. Така деталізація складу статей витрат та їх відображення на рахунках обліку підвищить рівень відповідальності й контролю трудових колективів, а також дасть можливість визначати їхню роль при підведенні підсумків діяльності центрів відповідальності та підприємства в цілому.

8. Прийняття управлінських рішень щодо перспектив виробництва продукції рослинництва та здійснення для цього витрат і розрахунку точки беззбитковості потребує удосконалення відповідних методичних підходів до обліково-інформаційного забезпечення таких рішень. Запропоновано нові методичні підходи до розрахунку межі беззбитковості на основі поділу витрат на групи: змінні, умовно-змінні та постійні, а при потребі враховувати показник повної собівартості продукції рослинництва, що забезпечать обґрунтованість прийняття управлінських рішень щодо ефективного рівня виробництва продукції рослинництва.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті в наукових фахових виданнях:

1. Костякова А.А. Управлінський облік в інформаційній системі управління витратами / А.А. Костякова // Економіка АПК. – 2004. – № 7. – С. 107-110. (0, 26 друк. арк.).
2. Костякова А.А. Удосконалення обліку непрямих витрат / А.А. Костякова // Економіка АПК. – 2006. – № 11. – С. 83-88. (0, 50 друк. арк.).
3. Костякова А.А. Управлінський облік і проблеми класифікації витрат / А.А. Костякова // Вісн. Сумськ. нац. аграр. ун.– 2007. – Вип. 6-7 (26-27). – С. 314-318. – (Серія «Економіка та менеджмент»).(0,38 друк. арк.).

4.Костякова А.А. Удосконалення обліку витрат на утримання та експлуатацію МТП / А.А. Костякова // Вісник ХНАУ.– 2007. – № 3. – С. 127-132. – (Серія «Економіка АПК і природокористування»). (0,26 друк. арк.).

5.Костякова А.А. Розробка науково-обґрунтованої класифікації витрат на виробництво продукції рослинництва / А.А. Костякова // Облік і фінанси АПК. – 2007. – № 7. – С. 82-86. (0,32 друк. арк.).

6.Костякова А.А. Оперативний контроль витрат в сільському господарстві / А.А. Костякова // Вісник СумДУ.– 2008. – № 2. – С. 58 -62. – (Серія «Економіка»). (0,34 друк. арк.).

7.Костякова А.А. Облік і групування витрат за статтями в галузі рослинництва / А.А. Костякова // Облік і фінанси АПК. – 2008. - № 4. - С. 147-150. (0,33 друк. арк.).

8.Костякова А.А. Інформаційне забезпечення єдиної системи обліку та контролю в аграрних підприємствах / А.А. Костякова // Збірник наукових праць Луганського національного аграрного університету. Т. 1. / За ред. В. Г. Ткаченко. – Луганськ: «Книжковий світ», 2009. – № 90/94. – С. 427-431. – (Серія «Економічні науки»). (0,31 друк. арк.).

9.Костякова А.А. Управлінські аспекти обліку накладних витрат / А.А. Костякова // Науково-теоретичний журнал «Наука й економіка» Хмельницького економічного університету. – 2009. – Вип. 2 (14). – С. 80-85. (0,39 друк. арк.).

10. Моссаковський В.Б., Костякова А.А., Кононенко Т.В. Особливості розрахунку точки безбитковості в аграрній сфері / В.Б. Моссаковський, А.А. Костякова, Т.В. Кононенко // Економіка АПК. – 2009. – № 9. – С. 73-78 (автором проведено групування та узагальнення витрат на групи: змінні, умовно-змінні та постійні на прикладі конкретного підприємства). (0,38 друк. арк.).

11. Костякова А.А. Облік і контроль адміністративних витрат / А.А. Костякова // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету / За ред. В.А. Рульєва. – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2010. – № 8. – С. 140-147 (економічні науки). (0,35 друк. арк.).

Матеріали науково-практичних конференцій:

12. Серьогіна А.А. Управлінський облік: сутність та проблеми / А.А. Серьогіна // Реформування обліку, звітності та аудиту в системі АПК України: стан та перспективи. Частина III. Організація управлінського обліку та визначення собівартості. / За ред. П.Т. Саблука, М.Я. Дем'яненка, В.М. Жука. – К.: Інститут аграрної економіки, 2003. – С. 41-44. (0,26 друк. арк.).

13. Серьогіна А.А. Удосконалення обліку та аналізу витрат на виробництво продукції рослинництва / А.А. Серьогіна // Ринкова трансформація економіки: стан, проблеми, перспективи: матеріали Всеукр. наук. конф. студентів, магістрів, аспірантів: у двох томах. – Т.2 – К.: ІАЕ УААН, 2003. – С. 295-297. (0,19 друк. арк.).

14. Серьогіна А.А. Удосконалення методики калькулювання собівартості продукції рослинництва / А.А.Серьогіна // Удосконалення економічного механізму функціонування аграрних підприємств в умовах невизначеності : зб. наук. праць між нар. наук.-практ. конф., 19-20 трав. 2004 р. – К.: КНЕУ, 2004. – С. 558-561. (0,15 друк. арк.).

15. Серьогіна А.А. Управлінський облік як складова частина інформаційної системи управління витратами / А.А. Серьогіна // Соціально-економічні проблеми сталого розвитку українського суспільства : зб. тез доповідей міжнар. наук.-практ. конф., 13 трав. 2004 р. – Мелітополь: НКП ГУ «ЗІДМУ», 2004. – С. 129-130. (0,1 друк. арк.).

16. Костякова А.А. Вплив особливостей галузі рослинництва на управління витратами / А.А. Костякова // Облік і контроль на підприємствах АПК: стан та перспективи розвитку: тези доп. міжнар. наук.-практ. конф., 4-5 жовт. 2007 р. / Відп. за вип. М. М. Коцупатрий. – К.: КНЕУ, 2007. – С. 80-82. (0,19 друк. арк.).

17. Костякова А.А. Управління витратами підприємства з поглибленими процесами

бюджетування / А.А. Костякова //Фінансово-економічний аналіз і контролінг господарської діяльності суб'єктів підприємницької діяльності: зб. кафедр. праць наук.-практ. конф., 7 лют. 2008 р., – Мелітополь: ТДАТА, 2008. – С. 34-40. (0,32 друк. арк.).

АНОТАЦІЯ

Костякова А.А. Облік витрат на виробництво продукції рослинництва. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.09 • бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). – Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки», Київ, 2010.

Дисертація присвячена дослідженню теоретичних положень, розробці методичних підходів і практичних рекомендацій з побудови обліку витрат на виробництво продукції рослинництва.

Уточнено економічну сутність витрат і втрат виробництва, обґрунтовано їх склад та класифікацію в обліку відповідно до потреб галузевого управління рослинництвом; удосконалено облік та методи розподілу накладних витрат, побудову обліку витрат центрів відповідальності на засадах внутрішньогосподарського розрахунку з урахуванням організаційно-технологічних особливостей вирощування продукції рослинництва; уточнено об'єкти обліку витрат з урахуванням інформаційних потреб обліку та управління; запропоновано метод обліку витрат для посилення дієвості бюджетування, обліку та контролю; обґрунтовано методичні підходи до визнання втрат виробництва продукції рослинництва в обліку; удосконалено методичні підходи до розрахунку економічних показників розвитку підприємства.

Ключові слова: рослинництво, затрати, витрати, втрати, класифікація витрат, виробництво, облік, управління витратами.

АННОТАЦИЯ

Костякова А.А. Учет затрат на производство продукции растениеводства. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.09 – бухгалтерский учет, анализ и аудит (по видам экономической деятельности). – Национальный научный центр «Институт аграрной экономики», Киев, 2010.

Диссертация посвящена исследованию теоретических положений, разработке методических подходов и практических рекомендаций по построению учета затрат на производство продукции растениеводства.

Для обоснования теоретических положений учета затрат, управления ими с учетом влияния отраслевых особенностей отрасли растениеводства, уточнена сущность понятия «управленческий учет затрат» как идентификация экономически-значимой (необходимой) информации о потребленных производственных ресурсах, ее обобщение на протяжении определенного периода времени для планирования, учета, контроля и анализа.

В результате исследования признана необходимость учета производственных потерь растениеводства через несоблюдения технологических, организационных, сбытовых, агротехнологических, биологических и непредсказуемых в процессе производства требований. Учет данных обстоятельств на практике позволит обеспечить реализацию принципов осмотрительности и полного отображения фактических последствий операций и событий в бухгалтерском учете, а также их влияние на принятие управленческих решений. Для отображения потерь производства в растениеводстве в учете следует применять субсчет 241 «Потери в растениеводстве», а при необходимости субсчет 375 «Расчеты по возмещению произведенных убытков» (по виновным лицам).

Усовершенствована классификация затрат и потерь в растениеводстве за новыми признаками: относительно производственного (технологического) процесса (основные (технологические) и организационно-управленческие); потребностей функционирования

биологических активов и их продуктивности (технологические-поддерживающие и технологические-продуктивные); объемов производства (переменные, условно-переменные, постоянные); эффективности влияния на производство (продуктивные расходы, непродуктивные потери, чрезвычайные расходы (потери)), а также за детализацией статей затрат: затраты на оплату труда штатных работников и отдельно на оплату труда сезонных работников; стоимость семян и посадочного материала: собственного производства текущего года, покупные и собственного производства прошлых лет; затраты на работу машинно-тракторного парка и отдельно комбайнов и других самоходных машин; резервы (затраты на возобновление природного плодородия почвы).

Формирование бюджетов затрат за центрами ответственности производства продукции растениеводства предложено производить по переменным, условно-переменным и постоянным затратам с учетом уровня производства, а именно: площади в гектарах под культурой и объема производства конкретной продукции, а также с учетом контролируемых и неконтролируемых факторов производства, применяя действующую методику построения технологических карт, но с учетом группирования бюджетных затрат на три вида: переменные, условно-переменные и постоянные. В связи с этим разработано положение о внутрихозяйственном расчете центров ответственности в растениеводстве для регламентации отношений центров ответственности с руководителями разных уровней управления, построения бюджетов центров ответственности, учет и контроль за их выполнением, подведения итогов деятельности центров ответственности для их материального стимулирования. Реализация разработанного положения создаст условия для усиления действенности бюджетирования и учета, позволит рационально разместить приоритеты учета, контроля и анализа в управлении затратами растениеводства, определяет новые функции учета – стимулирующую и коммерциализации.

Уточнены объекты учета затрат растениеводства по четырем составляющим: 1) центры ответственности в разрезе структурных подразделений; 2) сельскохозяйственные культуры, виды продукции и работ; 3) однородные хозяйственные операции одной технологической фазы; 4) статьи затрат по видам: переменные, условно-переменные и постоянные. Это позволяет считать, что в растениеводстве следует использовать попроцессно-операционный метод учета затрат с целью приведения в соответствие бюджетирования, учета и контроля по центрам ответственности.

Усовершенствованы методические подходы к учету и распределению накладных производственных расходов путем определения функциональной связи между объектами учета и данными расходами. В процессе исследования установлено, что за базу распределения общепроизводственных расходов целесообразно использовать прямые затраты текущего года без учета стоимости семян и посадочного материала при условии полной материализации процесса выращивания продукции растениеводства, прямые затраты труда – при условии превалирования ручного труда; при достаточно высоком уровне механизации и автоматизации процесса производства данные затраты предложено распределять в два этапа: 1) затраты на амортизацию тракторов и обслуживающей сельскохозяйственной техники в разрезе статей на соответствующие культуры, на обслуживании которых они использовались – пропорционально регламентированной базы и 2) затраты на ремонт основных средств – пропорционально стоимости топлива.

В работе обоснована целесообразность использования расчета точки безубыточности с учетом деления расходов производства на переменные, условно-переменные и постоянные для принятия обоснованных управленческих решений относительно перспектив производства продукции растениеводства.

Ключевые слова: растениеводство, затраты, расходы, потери, классификация затрат, производство, учет, управление затратами.

ANNOTATION

Kostyakova A. A. Account of costs for plant growing production. - Manuscript.

Dissertation on gaining of scientific degree of economic sciences on specialty 08.00.09 - accounting, analysis and audit (on the types of economic activity). National scientific center "The Institute of Agrarian Economy", Kiev, 2010.

The dissertation is devoted to the research of theoretical positions, working out of methodological approaches and practical guidelines on construction of the account of expenses for plant growing production.

The economic essence of costs (expenses) and manufacture losses, their structure and classification in the account concerning requirements of plant growing branch management is specified; the accounting and methods of overhead charge distribution, the organization of the account of expenses of the centres of responsibility on principles of intraeconomic calculation taking into account organizational-technological features of cultivation of plant growing production are improved; the objects of the account of expenses are specified, considering information requirements of the account and management; the method of the account of expenses for strengthening of budgeting effectiveness, the account and the control is offered; methodical approaches of a recognition in the account of manufacture losses in plant growing are grounded; methodical approaches concerning calculation of economic indicators of the enterprise development are improved.

Keywords: plant growing, costs, expenses, losses, classification of expenses, production, account, management of expenses.

Підп. до друку 20.10.2010. Формат 60x90^{1/16}. Папір офсетний.
Ум. друк. арк. 0,9 Обл.-вид. арк. 0,9 Наклад 100 пр. Зам.140.

Видання та друк – Національний науковий центр “Інститут аграрної економіки”
03680, м. Київ-680, вул. Героїв Оборони, 10.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 2065 від 18.01.2005 р.